

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 16/05-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Eduarda Báránaya a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť Milana Sršníka, R. T., zastúpeného advokátom JUDr. G. Š., Advokátska kancelária, Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 774/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 774/99 p o r u š i l právo Milana Sršníka, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 774/99 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3. Milanovi Sršníkovi p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žilina povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Milanovi Sršníkovi priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 700 Sk (slovom päťtisíc sedemsto slovenských korún), ktorú je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť na účet jeho advokáta JUDr. G. Š., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 20. januára 2005 č. k. I. ÚS 16/05-7 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Milana Sršníka, R. T. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 774/99 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

1. Zo sťažnosti vyplynulo, že „Dňa 28. 2. 1999 podal sťažovateľ návrh na vydanie platobného rozkazu – na vrátenie pôžičky podľa § 657 a § 658 Občianskeho zákonníka na čiastku 34 689,- Sk. Súd vydal platobný rozkaz dňa 15. 3. 1999, proti ktorému podal odporca opravný prostriedok (...). Po opravnom prostriedku proti odporu bol prvostupňový súd úplne nečinný a doteraz nebolo vytyčené pojednávanie vo veci. Dňa 14. 4. 2003 preto sťažovateľ písomne urgoval súd aby bolo vytyčené pojednávanie, na čo súd nereagoval. Opakovane bola zaslaná súdu písomná urgencia dňa 15. 3. 2004 na vytyčenie pojednávania, avšak k pojednávaniu nedošlo ani ku dňu spisania tejto sťažnosti. (...)

Konajúci súd bol teda nečinný od 22. 7. 1999 doteraz, t. j. 5 – rokov a 4 mesiace a doteraz nebolo súdne konanie skončené. Medzičasom, dňa 23. 7. 2004 zomrel odporca a tak sa sťažnosť, alebo úplne znemožní úspešné uplatnenie a vymoženie nároku, ktorý je predmetom návrhu. Sťažovateľ dôvodne zastáva názor, že predmetným postupom Okresného súdu v Žiline bolo porušené jeho právo na prejednanie veci bez zbytočných prietahov vyplývajúce z čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. (...) So zreteľom na

nečinnosť súdu dospel sťažovateľ k záveru, že je dôvodné požadovať primerané zadosťučinenie v sume 30 000,- Sk, ktoré takmer dosahuje žalovanú istinu. Finančné zadosťučinenie je iste dôraznejšie a účinnejšie voči súdu, než len prikázanie prvostupňovému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov. (...) Sťažovateľ žiada náhradu trov konania, ktoré súvisia s podaním tejto sťažnosti a to náhradu za právne zastúpenie – odmenu advokátovi z hodnoty veci (z predmetu konania) v zmysle § 13 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. (...)

Keďže Okresný súd v Žiline neposkytol doteraz ochranu ohrozenému a porušenému právu sťažovateľa a to bez dôvodov, ktoré by mohli byť vzaté na zreteľ, spôsobil viac ako 5 - rokov trvajúce prieťahy v konaní a so zreteľom na sťaženie vymožitelnosti práva, zdieľam názor, že je dôvodné, aby ústavný súd vydal takýto nález

- 1. Okresný súd v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 774/99 porušil právo Milana Sršníka, aby jeho vec bola prerokovaná bez zbytočných prieťahov a boli zaručené práva v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.*
- 2. Okresnému súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 774/99 prikazuje konať vo veci bez prieťahov.*
- 3. Milanovi Sršníkovi (...) priznáva finančné zadosťučinenie v sume 30 000,- Sk, ktoré mu je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.*
- 4. Milanovi Sršníkovi priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 073,- Sk, ktorú je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť jeho právnomu zástupcovi JUDr. G. Š. – advokátovi, Ž. do 1 – mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia“.*

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom JUDr. P. H., listom z 1. apríla 2005 sp. zn. Spr. 3506/05, ku ktorému bolo pripojené aj stanovisko sudcu JUDr. V. K., a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 18. apríla 2005.

2. 1. Predseda okresného súdu podal chronologický prehľad úkonov vykonaných okresným súdom v danej veci a uviedol, že:

„(...) Súhlasíme s upustením od ústneho pojednania veci.

Na 21. 4. 2005 je stanovený termín pojednávania. Vec bude určite efektívne prejednaná.“

2. 2. Z vyjadrenia zákonného sudcu z 22. februára 2005 vyplýva:

„Na základe Opatrenia č. 4 zo dňa 01. 10. 2004 k Rozvrhu práce Okresného súdu Žilina na rok 2004 veci v senáte 14 C boli pridelené sudcovi Okresného súdu v Žiline JUDr. V. K.

Od 01. 10. 2004 do dnes nebol vytýčený termín pojednávania z dôvodu značného množstva nerozhodnutých vecí (cca 750).

Posledný úkon zo strany súdu bol vykonaný v roku 1999. V konaní boli spôsobené prieťahy, ktoré boli zapríčinené subjektívnymi okolnosťami, najmä zlým zdravotným stavom a nepriaznivými osobnými a rodinnými pomermi predchádzajúcej sudkyne.

V konaní bude sudca pokračovať tak, aby nevznikali ďalšie prieťahy a vec mohla byť čo najrýchlejšie rozhodnutá. Termín pojednávania bude vytýčený na mesiac apríl“.

2. 3. Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu okresného súdu uviedol tieto podstatné skutočnosti:

„(...) Nemáme námietky k vyjadreniu účastníka konania – Okresného súdu v Žiline v predmetnej veci zo dňa 22. 2. 2005. (...) Súhlasíme s upustením od ústneho pojednania veci. (...)

Ako právny zástupca sťažovateľa uplatňujem si trovy právneho zastúpenia a súčasne ich upresňujem (...) Spolu: 5 700,- Sk.“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania

a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 774/99:

Dňa 15. marca 1999 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľa proti žalovanému E. K. (ďalej len „žalovaný“) na „vydanie platobného rozkazu na vrátenie pôžičky podľa § 657 a § 658 Občianskeho zákonníka na 34 689 Sk“.

Dňa 15. marca 1999 vydal vo veci okresný súd platobný rozkaz.

Dňa 30. júna 1999 žalovaný podal proti uvedenému platobnému rozkazu odpor.

Dňa 12. júla 1999 žalovaný zaplatil súdny poplatok za podaný odpor.

Dňa 22. júla 1999 okresný súd zaslal sťažovateľovi odpor, aby sa k nemu vyjadril v lehote 30 dní.

Dňa 25. augusta 1999 sťažovateľ doručil okresnému súdu svoje vyjadrenie k odporu.

Dňa 14. apríla 2003 sťažovateľ doručil súdu podanie označené ako „vyjadrenie k odporu – Urgencia na vytýčenie pojednávania – vrátenie pôžičky 34 689 Sk.“

Dňa 15. marca 2004 sťažovateľ doručil okresnému súdu ďalšiu urgenciu vytýčenia pojednávania.

Dňa 22. februára 2005 nariadil okresný súd pojednávanie na 21. apríl 2005.

Dňa 21. apríla 2005 bolo pojednávanie odročené na neurčito.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov (...).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 774/99 dochádza k porušovaniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania ústavný súd nemôže pripísať na vrub faktickej náročnosti alebo právnej zložitosti prerokovávanej veci. Napokon ani predseda okresného súdu a ani konajúci sudca vo svojom vyjadrení nenamietali zložitosť napadnutej veci.

2. *Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prieťahom.*

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný v období

od 25. augusta 1999 do 22. februára 2005. Okresný súd teda počas päť a pol roka vo veci nevykonal žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako žalobca v danej veci počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). K prietahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale výlučne v dôsledku postupu súdu. Obranu okresného súdu, podľa ktorej *„v konaní boli spôsobené prietahy, ktoré boli zapríčinené subjektívnymi okolnosťami, najmä zlým zdravotným stavom a nepriaznivými osobnými a rodinnými pomermi predchádzajúcej sudkyne“*, nemožno akceptovať. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že ústavný súd pri posudzovaní toho, či bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti nemožno prihliadnuť na skutočnosti označované ako objektívne vo vyjadrení zákonného sudcu. V tejto súvislosti ústavný súd už opakovane uviedol (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu nevyplýva prijatie účinných opatrení v napadnutom konaní.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde v požadovanej výške 30 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 5 700 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia.

Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za tri úkony právnej služby (prípravu a prevzatie zastúpenia a podanie sťažnosti 23. novembra 2004 a podanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu 18. apríla 2005). Za dva úkony vykonané v roku 2004 patrí odmena v sume dvakrát po 4 534 Sk a režijný paušál dvakrát po 136 Sk (§ 13 ods. 8, § 19 ods. 3, § 24 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), teda spolu za úkony vykonané v roku 2004 prislúcha sťažovateľovi suma 9 340 Sk a za jeden úkon vykonaný v roku 2005 patrí odmena 2 501 Sk a režijný paušál 150 Sk (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú celkove sumu 11 991 Sk.

Vzhľadom na to, že sťažovateľ si prostredníctvom svojho právneho zástupcu uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby a tieto trovy vyčíslil celkove v sume 5 700 Sk, ústavný súd - keďže to nie je v rozpore s platnými súvisiacimi predpismi - mu priznal náhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej výške, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 4.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2005